

**Radunanza generala SRG.R****2019****PROTOCOL da la radunanza generala dals 15-06-2019**

aula Grava Laax, 10:30

<b>Tractandas</b>	
1.	Bainvegni
2.	Salids da a) Franz Gschwend, president da vischnanca b) Jon Domenic Parolini, president da la regenza
3.	Fatschentas statutaras
4.	Elecziun dals dumbravuschs
5.	Protocol da la radunanza generala dals 26 da matg 2018 a Landquart
6.	Rapport annual, quint e bilantscha 2018 da la SRG.R; rapport dal revisurat; distgargia da la suprastanza
7.	Activitads ed avegnir da la societad
8.	Elecziun 1 commembra/commember da la suprastanza
9.	Ladina Heimgartner, directura RTR: sguard enavos e sguard enavant
10.	Surdada dal Premi SRG.R 2019 a la scola primara da Donat. Laudatio: Hansjörg Hassler
11.	Varia

## **1. Bainvegni**

Il president Vincent Augustin fa in cordial bainvegni a las commembras ed als commembers da la societad purtadra SRG.R. El engrazia al chor viril da Laax che ha beneventà la raspada cun chanzuns rumantschas.

VA menziuna divers giasts, tranter auter il president da vischnanca da Laax, Franz Gschwend, il president da la regenza Jon Domenic Parolini, il cusseglier dals stans Stefan Engler e l'antieriur cusseglier naziunal Hansjörg Hassler che vegn a far la laudatio.

Da la SRG SSR èn diversas persunas preschentadas: il president da la SRG Jean-Michel Cina, il president da la SRG.D Andreas Schefer, il president da la CORSI Luigi Pedrazzini, Marc Furrer dal cussegl d'administraziun ed il secretari central Beat Schneider. Il directur da la SRG, Gilles Marchand sa lascha perstgisar causa collisiun da termin. In cordial bainvegni va a la vicedirectura generala da la SRG, Ladina Heimgartner ch'è er directura da RTR. Salids van er a l'antieriur directur da RTR Bernard Cathomas, a l'antecessur dal president da la SRG.R Oscar Knapp, ed a Duri Bezzola ch'è medemamain stà president da la SRG.R. Plinavant menziuna VA il giubileum da 100 onns da la Lia Rumantscha e beneventa en quest connex il president Johannes Flury ed il secretari general Martin Gabriel. VA preschenta la suprastanza da la SRG.R e di che la vicepresidente Beatrice Baselgia sa laschia perstgisar. Preschents èn Donat Nay e Gion Lechmann e la manadra dal post Sandra Carisch-Killias che ha organisà la radunanza.

VA surdat il pled al president communal Franz Gschwend.

## 2. Salids da...

**Franz Gschwend** (FG), president da vischnanca Laax,

FG manegia che Laax saja ina vischnanca fitg averta e toleranta. Malgrà ch'el saja oriund da la val dal Rain da Son Gagl e na discurrea betg rumantsch haja el pudì surpigliar il presidi da la vischnanca avant intgins onns. Il rumantsch haja ina grond'impurtanza en la vischnanca da Laax. Ins saja adina stà premurà da mantegnair e promover il rumantsch en questa vischnanca. El engrazia che la SRG.R ha tschernì Laax sco lieu per la radunanza generala.

FG dat in'egliada sin projects actuals da la vischnanca. Il mument vegnia bajegià bler a Laax. Il conturn dal lai saja vegnì concepì da nov cun in garascha sutterrana, ina nov'ustaria a la riva dal lai ed ina chasa da cultura. En preparaziun saja er in nov albiert per la giuventetgna e la sanaziun dal bogn cuvert. En quest project investescha la vischnanca 17,1 milliuns francs.

In auter project saja l'engrondiment da la chasa da scola perquai ch'il dumber da scolarAs vegnia a s'augmentar marcantamain ils proxims dus onns da 140 sin radund 300 scolarAs. Per daventar pli attractiva per il turissem da stad vegn la vischnanca a realisar ina senda da tschimas che vegn a manar sur dus kilometers da Murschetg enfin en il vitg da Laax. I vegnia er adina puspè fundà novas plazzas da lavur. En quest connex veglia la vischnanca da Laax engrondir la zona d'industria. Tranter auter duai dar datiers dal lavuratori communal in ulteriur bajetg cun trais funcziuns: d'ina vart ina centrala da stgaudament, lura ina garascha per bus regionals ed ina surfatscha da 1400 m<sup>2</sup> per diever industrial. Quest project stoppia dentant anc vegnir approvà dal pievel. FG giavischa ina buna radunanza ed engrazia per l'attenziun.

VA engrazia a FG e di che betg mintga vischnanca possa discurren da talas cifras – dublegiar il dumber da scolarAs entaifer mo dus onns saja propi impressiunant.

**Jon Domenic Parolini** (JDP) di ch'el haja grond plaschair da pudair sa preschentar a questa chaschun. En emprima lingia saja el qua per purtar ils salids da la regenza, ma el s'interesseschia er per las fatschentas da la SRG.R sco schef dal departament d'educaziun, cultura e protecziun d'ambient, sco fundatur da la Pro Svizra Rumantscha e sco president da l'agenzia da novitads rumantscha ANR. Ses interess per RTR e per tut ils auters meds da massa rumantschs saja fitg grond. JDP ha l'impressiun che RTR sa chattia il mument en ina situaziun solida e confortabla quai che pertutga sia legitimaziun. L'onn passà saja la dumonda schebain i dovria anc concessiuns dal maun public per finanziar radio e televisiun stada en il center. La resposta saja stada fitg clera. Las medias rumantschas sajan fitg impurtantas per il Grischun. Il rapport davart la promoziun dal rumantsch e talian che l'uffizi federal da cultura ha dà en pensum punctuescha che la purschida da RTR saja fitg buna, surtut er la purschida online. Er la rolla centrala da RTR per la Svizra rumantscha vegn menziunada en spezial. Tgi che fa paussa fa ruina – en quest senn fa JDP patratgs per il futur da RTR. In emprim punct sajan las mesiras da spargn che pertutgan RTR. Quellas sajan s'intensivadas l'ultim temp. Il mund da medias en transfurmaziun stoppia metter en dumonda cuntinuadamain l'atgna purschida.

RTR sa chattia en ina situaziun confortabla cumpareglià cun autras medias ed instituziuns rumantschas. Perquai possian ins era spetgar insatge da RTR. RTR duai duvrar sia preschientscha en las regiuns e ses know-how per entusiasmar persunas. RTR fetschia buna lavur, ma haja er ina gronda responsabladad.

En il rapport davart la promoziun dal rumantsch possian ins er leger insatge davart l'impurtanza da la collavuraziun tranter RTR ed autras medias grischunas. Quai saja er il giavisch da JDP ch'i reusseschia cun la nova fundaziun da medias rumantscha (FMR) d'unir las forzas sin il sector da las medias. Cun stgaffir ina nova redacziun dettia quai bler potenzial per trair a niz las sinergias. Nus rumantschas e rumantschs possian esser creativs ed innovativs – JDP animescha da sustegnair questa idea da collavuraziun.

VA engrazia al president da la regenza e punctuescha che quest'idea possia mo vegnir realisada cun sustegn dal chantun.

### **3. Fatschentas statutaras**

#### **4. Elecziun dals dumbravuschs**

Il president propona Vitus Dermont e Michael Spescha sco dumbravuschs ed engrazia ch'els èn pronts da surpigliar quest'incumbensa. La radunanza approvescha la proposta.

#### **5. Protocol da la radunanza generala dals 26 da matg 2018 a Landquart**

Il president avra la discussiun davart il protocol da la radunanza generala dals 26-05-2018 a Landquart. Nagin na giavischa il pled. Il protocol vegn approvà.

#### **6. Rapport annual, quint e bilantscha 2018 da la SRG.R; rapport dal revisurat; distgargia da la suprastanza**

##### **a) Rapport annual 2018**

Cunquai ch'il president è entrà en uffizi pir il 2019 na po el betg declerar bler davart quai ch'è succedi il 2018 tar la SRG.R. El sa lubescha dentant da far duas trais ponderaziuns en connex cun il futur da la SRG. Las medias en general e surtut la piazza da medias Svizra sa chattian en ina transfurmaziun digitala. La concorrenza saja gronda er sin champ internaziunal. Novas disas dal public pertutgond la consumaziun da medias sforzian da restar flexibel. I dettia ina revoluziun digitala quai che pertutga la purschida da audio. La SRG SSR haja dentant da constatar che las entradas dal maun public sajan vegnidas plafonadas sin duas milliardas francs. Las entradas da reclama giaman enavos e tut ensemen effectueschia quai gronds problems finansials. Tenor VA sto la SRG definir baud u tard in minimum existenzial per pudair porscher vinavant radio, televisiun ed online en la qualitat definida.

VA dumonda sch'i dettia remartgas en connex cun il rapport annual? Nagin na prenda il pled.

## **b) Quint e bilantscha**

Tar il quint annual menziuna VA che quel serra cun in deficit da radund 35'000 francs. Quest minus saja da declerar cun las stentas en connex cun l'iniziativa No Billag. VA engrazia a ses antecessur Oscar Knapp ed a Gion Lechmann per il grond engaschi en favur da la SRG.

La bilantscha mussa consequentamain che la facultad è ida enavos in zic, ma las finanzas stattan anc adina bain. I na dat naginas remartgas en connex cun la bilantscha.

## **c) rapport dal revisurat; distgargia da la suprastanza**

VA surdat il pled al revisur da quint Giachen Caduff. GC di ch'er ils revisurs da quint sajan stads surstads dal grond deficit, ma quai saja da declerar cun las stentas en connex cun No Billag. Ils revisurs han controllà il quint ed han constatà che tut ils documents e mussaments necessaris sajan avant maun e la contabilitad saja vegnida manada en urden. Els engrazian a la secretaria SC ed a l'anteriur president Oscar Knapp e cusseglian d'approvar il quint 2018 e dar distgargia a la suprastanza. La radunanza dat suatientscha a la proposta. Il quint vegn approvà unanimamain. Il quint e la bilantscha èn integrads en il rapport annual sin pagina 14 e 15.

## **7. Activitads da la societad**

VA dat in curt sguard enavos en l'istorgia da la SRG. Avant 10 onns, il 2009 avevi dà ina gronda midada en l'organisaziun. La funcziun da la suprastanza da l'uniun pertadra saja sa midada. Avant aveva la suprastanza quasi la funcziun d'in cussegl d'administraziun per RTR. Suenter han ins centralisà la societad e surdà l'incumbensa strategica a la societad naziunala SRG SSR. Uschia ha la suprastanza SRG.R pers in pèr da sias cumpetenzas. Restà è ch'ella elegia anc adina la directura u il directur ed il schefredatur/la schefredatura da RTR. La societad pertadra n'ha dentant betg gronda influenza sin il program e sin il persunal da RTR. I vala per RTR l'autonomia publicistica e schurnalistica. En connex cun No Billag han ins stuì constatar che la funcziun da la SRG SSR vegn discutada fitg divergent en Svizra. Questas discussiuns na sajan anc betg a fin. La scena politica a Berna discuteschia adina puspè davart iniziativas u propostas che hajan da far cun la SRG SSR. Per exempel ha l'idea da la SRG da midar il studio da produenziun da Berna a Turitg chaschunà immensas reacziuns sin champ politic. Quai haja dà l'impuls da far in'analisa co las valurs da la SRG vegnan chapidas da la populaziun. L'interpresa haja fatg in'analisa e vers la segunda part da l'onn vegnia tratg conclusiuns. Sin basa da quellas vegnia a dar novas incumbensas per las societads sin champ naziunal ed er regional. Tut quai stettia er en connex cun la nova concessiun ch'il Cussegl federal ha relaschà. Là èsi scrit che la SRG infurmescha davart la strategia da la purschida ed er davart la strategia da l'interpresa sco tala. I saja er da laschar evaluar d'ina interpresa externa sch'ins haja cuntanschì las finamiras da la strategia. Las societads regionalas survegnan in nov pensum dad entrar en dialog cun il public. Entras quest nov pensum ha la SRG instradà in project "societad 2020" – Jean Michel Cina haja constatà ch'el

haja pliras funcziuns. Sco president dal cussegl d'administraziun da la SRG haja el da responsar ord optica strategica il manaschi e da l'otra vart saja el il president da la societad purtadra naziunala. Quella sa cumpona da quatter commembers, numnadain ils presidents da las societads regionalas. La societad naziunala ha definì il 2013 ina strategia, ma las societads regionalas ston anc definir quai. En quest connex vegnia er a dar novs pensums per la SRG.R.

Per cuntanscher quai sto la SRG.R mantegnair il dumber da commembers.

Mantegnair vul er dir da far accziuns per gudagnar novs commembers giuvens. Quai na vegn betg ad esser simpel.

## **8. Elecziuns**

VA declera anc ina giada da tge elecziuns ch'i sa tracta. Durant l'emprima seduta da suprastanza ha Gion Cola dà sia demissiun per immediat ord motivs persunals. Oz saja d'eleger in successur u ina successura. La suprastanza ha evaluà la situaziun e propona d'eleger dunna Ladina Simonelli-Zisler da Samedan. VA preschenta curt la candidata che na po betg esser da la partida a la radunanza. Ladina Simonelli saja surtut colliada cun la cultura, en spezial cun il chant. Il president dumonda sch'i dettia anc autras propostas. Quai n'è betg il cas. Ladina Simonelli-Zisler vegn elegida unanimamain. VA engrazia per la fidanza e gratulescha a la nov-elegida. (preschents cun dretg da vuschar: 60, maioritad absoluta: 31)

## **9. Ladina Heimgartner, directura RTR: sguard enavos – enavant**

Ladina Heimgartner, directura RTR sa lubescha da menziunar ina persuna che n'è anc betg vegnida numnada, Bakel Walden che fa part da la direcziun ed è adina puspè da la partida a las radunanzas da la SRG.R.

La SRG.R saja la societad purtadra da RTR e LH vul mussar tge che la societad purtadra *portia* propi. Ella menziuna divers temas sco:

- l'archiv da RTR che saja fitg ritg
- la strategia da RTR, che veglia fusiunar ils dus munds da RTR sco chasa da medias e sco promotur dal rumantsch
- La pagina d'internet che ha survegnì in nov vestgì e che noda cuntinadamain dapli success
- Las accziuns per promover la cuminanza rumantscha, per exempel a festas da chant
- Las accziuns far pli popular il rumantsch (curs da rumantsch per prominents u Rumantsch – what else)
- Il project surregional per promover la biodiversitad
- Il project medias rumantschas
- Il management da talents che vul promover las abilitads da collavuraturas e collavuratur
- la rait da dunnas Idée femme sin nivel naziunal, che ha la finamira d'augmentar il dumber da dunnas en posiziuns da manar
- La promoziun da persunas portugaisas tar RTR

- La digitalisaziun da la lingua rumantscha per esser pront per il futur
- La savida sin basa da datas cun ina gronda gruppa da retschertga
- Las finanzas

Tut quai hajan las commembras ed ils commembers da la SRG.R purtà. LH finescha cun ina registraziun or da l'archiv dal chor viril da Laax da l'onn 1976.

Avant che laschar chantar live il chor viril da Laax surdat VA il pled al president da la SRG SSR, Jean-Michel Cina per ina pitschna intervenziun. JMC punctuescha che RTR e la societad purtadra SRG.R saja in grond enritgiment per la SRG SSR. I vegnia adina puspè novas inspiraziuns na da la Rumantschia. Ils rumantschs sajan fitg innovativs ed averts. El engrazia a l'uniun purtadra SRG.R ed a tut ils responsabels da RTR per lur engaschi. In pled rumantsch che saja vegnì menziunà pliras giadas e plaschia bain al president general saja transfurmaziun. Quai saja fitg actual tar la SRG SSR. Il squitsch finanziel, politic ed il squitsch entras la midada dal consumant sajan fitg gronds e pretendian ina transfurmaziun permanenta.

### **10. Surdada dal Premi SRG.R 2019 a la scola primara da Donat – laudatur: Hansjörg Hassler**

La suprastanza ha tschernì la scola primara rumantscha da Donat sco purtadra dal premi SRG.R 2019. Il laudatur, l'anteriur cusseglier naziunal Hansjörg Hassler di ch'el haja gè grond plaschair che la scola da Donat survegnia quest premi. Las magistras sajan fitg premuradas da mantegnair il rumantsch en la val Schons. Quai dovria adina puspè bler engaschi supplementar. Il rumantsch Sutsilvan haja il mument ina greva vita en val Schons. Radund 1000 persunas discurrin anc rumantsch Sutsilvan. L'istorgia da las scolas sutsilvanas saja magari anc interessanta. Enturn ils 1870 deva quai anc 10 scolas rumantschas sutsilvanas. Prest mintga vischnanca aveva ina scola rumantscha. Ils 1920 na vegnivi betg instrui rumantsch en scola – ins vegniva schizunt chastià sch'ins discurriva rumantsch. Pli tard è vegnì instrui Sursilvan en val Schons e pir il 1940 ha la Sutselva survegnì in agen linguatg da scrittira. HJH preschenta la situaziun actuala da las scolas en Val Schons e di che oz possia mintga uffant tscherner schebain el veglia ir a scola rumantscha u tudestga. Quai saja mo stà pussaivel entras la fusiun da las vischnancas. La gronda part dals scolars e las scolaras che van a scola a Donat sajan bilings. Per garantir buns meds d'instrucziun hajan las magistras ed ils magisters adina puspè da translatar material d'instrucziun en Sutsilvan. Ins possia dir che la scola da Donat saja la basa per mantegnair il rumantsch Sutsilvan en la Val Schons. HJH numna las scolastas che dattan actualmain scola a Donat ed engrazia ad ellas per lur engaschi grondius.

VA surdat ina platta da scalegl sco segn da renconuschienscha. Il premi è dotà cun 8'000 francs. Las 11 scolaras e scolars da Donat ch'èn vegnidas a Laax per prender encunter il premi engrazian cun ina pitschna produciun da chant e cun in pled d'engraziament da la scolasta Bettina Nicca.

## 11. Varia

Il president dat anc ina giada la pussaivladad a las preschentas ed als preschents da vegnir a pled. Nagin na giavischa il pled.

La radunanza serra a las 12:27. La proxima radunanza generala è ils 13 da zercladur 2020 ad Andeer.

Per il protocol:



Sandra Carisch-Killias  
Manadra dal post SRG.R

Vincent Augustin  
President SRG.R

Laax, ils 15-06-2019